

Slovenski dom

Stev. 125.

V Ljubljani, petek 2. junija 1939.

Leto IV

Napitnice v Berlinu, pri katerih je kancler Hitler izrekel važna zagotovila:

Meje med Nemčijo in Jugoslavijo so postavljene za vedno

Berlin, 2. junija. o. Na snočnji slovesni večerji je izrekel kancler Hitler na čast knezu namestniku in jugoslovski naslednji pomembni napitnici:

Vaše kr. Visočanstvo! Velika čast mi je in veselje, da morem vašemu kr. Visočanstvu knezu namestniku kraljevine Jugoslavije in Nj. kralji, Vis. kneginji Olgi izreči dobrodošlico v glavnem mestu Nemčije. Pozdravljam pa Vas tudi v imenu vsega nemškega naroda, ker ga navdajajo čustva priskega prijateljstva do Nj. Vel. kralja Petra II., do Vase domovine in do jugoslovanskega ljudstva.

Nemško prijateljstvo do jugoslov. ljudstva ni samo spontano prijateljstvo. To prijateljstvo je dobilo svojo globino in trajnost za časa tragičnega meteža svetovne vojne. Nemški vojak se je tedaj naučil ceniti in spoštovati svojega nad vse junaškega nasprotnika. Verujem, da je bil to tudi obratni primer. To medsebojno spoštovanje dobiva vsi svojo vrednost v splošnih političnih, kulturnih in gospodarskih koristih. Zato, kr. Visočanstvo, vidimo tudi v tem Vašem obisku samo živ dokaz za pravilnost tega pojmovanja in zato istočasno črpamo iz tega nado, da se bo nemško-jugoslovansko prijateljstvo tudi v bodočnosti dalje razvijalo in postalo še tesnejše. Vašo navzočnost, kr. Visočanstvo, smatramo tudi kot dobro priliko za odkrito in prijateljsko izmenjavo misli, ki v tem smislu more biti — o tem sem prepričan — za obe naši državi in obe ljudstvi samo koristna. Ker smo po zgodovinskih dogodkih postali sosede in dobili skupne meje, postavljene za vedno, v to verujem toliko bolj, ker bomo čvrsto zasnovani odnosi med Nemčijo in Jugoslavijo zagotovili ne samo trajen mir med našima dvema ljudstvom in državama, temveč bodo razen tega predstavljali tudi temelj pomirjenja za vašo vzajemno celino. Ta mir je medtem udi cilj vseh onih, ki so pripravljeni opravljati zares tvorno delo. Gojim upanje, da bo Vaše kr. Visočanstvo za časa svojega kratkega bivanja v Nemčiji dobilo jasno sliko o delovni in miroljubni volji nemškega naroda, ki nima nobenega drugega cilja kot to, da ohrani podlago svojega obstanka in svojih naravnih pravic ter da gre z neutrudnim delom varni bodočnosti, ki je naša svoj mir, nasproti.

Bodite prepričani, da Nemčija in njena vlada spremljata z iskrenimi simpatijami pot k napredku, katero prav tako vodi z uspehom jugoslovansko ljudstvo, zvesto oporoki kralja Aleksandra. To Vaše delo spremljam moje najboljše želje in najboljše želje nemškega naroda. V tem duhu dvigam svojo čašo in pijem na zdravje Nj. Vel. kralja Petra II., želeč osebno srečo vašemu kr. Visočanstvu in Nj. kr. Vis. kneginji Olgi, kakor želim tudi srečo visokemu namestništvu ter napredek jugoslovanskemu ljudstvu.

Angleška podmornica z 79 ljudmi - potopljena

London, 2. junija.

Angleška podmornica »Thetis«, ki je imela vaje kakih 100 km od pristanišča Birkenheada, se je včeraj ob 15.30 potopila za vajo, a se potem ni več dvignila. Na podmornici je bilo 58 častnikov in mornarjev ter 20 mehanikov iz ladjedelnice in raznih strokovnjakov, tako da je bilo na podmornici vsega 79 ljudi. Ker ni potopljena ladja dala nobenega znamenja, je zavladovalo v Londonu veliko razburjenje, saj je še vsem živo v spominu strašna nesreča ameriške podmornice »Squalus« pretekli teden. Mornariško poveljstvo je takoj odredilo, da morajo letala in vojne ladje iskati mesto, kjer se je podmornica potopila. Snoči se niso mogli ugotoviti ničesar.

Šele danes proti jutru je torpedovka »Brazen« prišla na kraj, kjer se je podmornica potopila. Poklicala je na pomoč druge ladje, med njimi dve veliki podmornici, da sta dajali stisnjeni zrak, potreben za reševanje, ter takoj pričela s poskusi, da bi prišla v stik s podmornico in s posadko. Torpedovka je obvestilo eno od številnih letal, ki je našlo na površju signalno bojo, katero so spustili iz podmornice.

Podmornica »Thetis« leži severno-zahodno od rtiča Great Ormes v globini 18 čevljev (7 m). Ker je morje nemirno, se je reševalcem šele po dolgih poskusih posrečilo priti do potopljene ladje, in sicer s pomočjo Davisovih reševalnih naprav. Izumitelj aparata je tudi sam pri reševalcih. Iz podmornice so do zdaj potegnili kapitana Orana in poročnika Woodsa, da bodo po njihovi podatkih nadaljevali z reševalnimi deli. Vsa posadka je do zdaj živa in zdrava in upajo, da bodo vse mornarje rešili.

Med rodbinami ponesrečenih mornarjev vlada veliko razburjenje, zlasti zaradi tega, ker so bila prva poročila zelo žalostna, in ker so mislili, da se je podmornica pogreznila zelo globoko. Mornariško poveljstvo je ponovi sporočilo po radiu imena vseh ljudi, ki so v podmornici. Mnogi so vsi noč oblegale prostoro poveljstva v Londonu, da bi zvedele, kaj je s ponesrečenci.

Knez namestnik Pavle je kanclerju Hitlerju odgovoril z naslednjimi besedami:

Gospod kancler rajha! Zelo prisrčne besede, ki jih je vasa ekscelence izvolila nasloviti na kneginjo in name, so naju ganile in smo vam zanje zelo hvaležni, kakor tudi za vse dokaze iskrenega in toplega gostoljubja, ki so nama bili izkazani o priliki tega najinega obiska v veliki Nemčiji. Prepričan sem, da bodo te pozornosti, ki jih kneginji in meni izkazuje ta dni vlada Nemčije in nemški narod, od vsega jugoslovanskega ljudstva pozdravljene z največjim veseljem in da bodo pojmovane kot nadaljnji dokaz globokih simpatij in prijateljstva med obema sosednjima državama. Prav tako mi je zelo ljubo, da morem ugotoviti odkrito prisrčnost in uslužnost, na katero sem naletel pri vas, gospod kancler Nemčije, pod čigar odličnim vodstvom ustvarja nemški narod v današnjih časih eno najslavnejših dob svoje zgodovine, kakor tudi pri odličnih nemških državnikih. Jugoslovansko ljudstvo je v preteklih časih imelo smisel ceniti vse one dragocene lastnosti nemškega naroda, ki so dovedle do njegovega zedinjenja in velikega razvoja njegovega duha in njegove kulture. Ne samo, da je jugoslovansko ljudstvo znalo to ceniti, pač pa je v svojem lastnem boju za zedinjenje in v svojih naporih pri ustvarjanju svoje kulture naletelo pri nemškem narodu na čudovit primer narodne disciplin, reda, dela in ustvarjalnega optimizma, kakor ga vidi tu tudi danes.

Odnošaji med Nemčijo in Jugoslavijo, kakor tudi prijateljski značaj teh odnosov, so po zaslugi pravega pojmovanja življenjskih koristi obeh sosednjih držav že leta končnoveljavno določeni. Srečna izpolnitev gospodarstva obeh držav bo brez vsakega dvoma bistveno prispevala k okrepitvi njunega prijateljstva. Moj obisk je prav tako manifestacija odločne volje jugoslovanskega ljudstva, da z nemškim narodom živi in skupno dela v mirnem in prijateljskem ozračju. Zato se zelo veselim, da so v besedah vaše ekscelence ponovno slovesna zagotovila, da veliki nemški rajh prav tako želi ohraniti in okrepiti prijateljsko sodelovanje z Jugoslavijo in je pripravljen ozirati se na njegovo svobodo in neodvisnost, kakor tudi na meje, ki nas od preteklega leta dalje vežejo s trajnim sosedstvom. V teh ugotovitvah vidim ne samo uresničene pogoje za razvoj še tesnejših vezi med Nemčijo in Jugoslavijo, temveč tudi pomemben prispevek za utrditev miru v tem delu Evrope.

S takšnimi čustvi dvigam svojo čašo in pijem za osebnost vaše ekscelence ter želim srečo prijateljskemu velikemu nemškemu narodu.

Prvi dan kneza namestnika in kneginje Olge v Berlinu:

Sprejem, kakor ga Berlin še ni videl

Berlin, 2. jun. m. Knez namestnik Pavle in kneginja Olga sta včeraj ob 15.30 dopotovala v Berlin. Priprave v nemški prestolnici za sprejem naše knežje dvojice so bile take, kakor jih Berlin še ni videl ob nobenem tujem državniškem obisku za vlade narodnega socializma. Iz njih je razvidno, kakšno važnost polaga Nemčija danes na prijateljsko sodelovanje z močno Jugoslavijo, a čimer morajo računati vsi, tudi tisti elementi, ki bi si želeli namesto prijateljske sosesitve obeh držav česa drugega.

Poleg več stotisoč ljudi, iz Berlina samega je sodelovalo pri sprejemu okoli 70.000 članov Hitlerjeve mladine, za red pa je skrbelo okoli 30 tisoč SA mož. Vojska, ki je delala špalir po vseh ulicah od kolodvora do gradu Bellevue tu ni vsteta.

Knez namestnik Pavla in kneginjo Olgo je na postaji sprejel kancler Hitler z gospo Göringovo, z maršalom Göringom, zunanjim ministrom Ribbentropom, vsemi ostalimi ministri ter najodličnejšimi vojaškimi ter strankarskimi osebnostmi. Po pozdravih in predstavljanju na postaji sta jugoslovanska gosta s kanclerjem Hitlerjem odšla na Washingtonov trg, kjer so stali častni bataljoni vojske, mornarice in letalstva. Med igranjem jugoslovanske himne sta knez namestnik Pavle in kancler Hitler obšla vse tri častne

čete, med tem pa je nad Berlinom letelo 300 težkih bombnih letal. Za tem so se nemški dostojanstveniki in visoki gostje v dolgi vrsti avtomobilov odpeljali po razkošno okrašeni, s stotisoč ljudmi ob robu nagneten cesti »Ost-West« med viharimi manifestacijami mladine in berlinskega prebivalstva, med morjem zastav in med zmagovitim gromenjem krožečih letal do dvorca Bellevue. Knez namestnik se je vozil v prvem avtomobilu na desni kanclerja Hitlerja, kneginja Olga pa z gospo Göringovo v drugem avtomobilu.

Ob 17. uri se je knez namestnik med manifestacijami prebivalstva po Osrednji cesti pripeljal v kanclersko palačo, kjer mu je častna četa nemške vojske izkazala vladarske časti, nakar je knez Pavle odšel k kanclerju Hitlerju na pozdravni obisk, ki je trajal pol ure. Nato se je knez vrnil v dvorec Bellevue, kjer ga je kmalu nato obiskal kancler Hitler v spremstvu ministra dr. Meissnerja in prvega adjutanta generala Brücknerja. Kneginji Olgi je kancler pri tem obisku izročil veliko odklikovanje nemškega Rdečega križa. Zvečer je Hitler priredil v kanclerski palači slovesno večerjo, katere so se udeležile najodličnejše nemške politične, vojaške, strankarske in druge osebnosti, spremstvo kneza namestnika, diplomati, itd. Najvažnejši trenutek na večerji je bil, ko sta kancler Hitler in knez namestnik izmenjala pomembni napitnici.

Opomin madžarskega zunanjega ministra:

Madžarski Nemci se z rovarjenjem ne bodo prikupili Veliki Nemčiji

Budimpešta, 2. jun. m. Sinoči je imel v Sopronju, svojem volivnem okraju, madžarski zunanji minister prof. Czaky daljši politični govor, v katerem je predvsem poudaril, da sedanji trenutki zahtevajo popoln mir v državi, ki je potreben zaradi uspešne izvedbe velikih javnih del, katere ima v načrtu vlada. Madžarska vodi danes najtežji notranji in duševni boj, v katerem mora zmagati. Nekateri ministri ugotovitve veljajo — s potrebnimi spremembami — za vse nemške sosedne in prijateljice.

O odnošajih med Madžarsko in Nemčijo je dejal dobesedno:

»Vem, da nekateri neodgovorni ljudje mislijo, da si bodo s tem, če delajo neredne in težave in se drzno mešajo v naše notranje zadeve, pridobili zasluge na višjih nemških mestih. Vsi ti morajo v bodoče računati na moč madžarske države. Poleg tega jih bo pa kaznovala še Nemčija sama, ker nam tudi nemška vlada vedno zatrjuje to, kadar

se ji pritožujemo in ji pripovedujemo, da hočejo Nemci v naši državi vplivati na naše življenje. Voditelji Nemčije dobro vedo, da je zanje madžarsko prijateljstvo v političnem kakor v gospodarskem oziru zelo važno ter teh koristi ne bodo žrtvovali nerazumljivim ciljem pobesnelih ljudi, ki delajo propagando.«

Grof Czaky je nato pozval v svojem govoru tudi madžarsko prebivalstvo, da mora imeti več razumevanja za nemško manjšino, kot doslej, ter se ba tako samo zmanjšalo trenje med Nemčijo in Madžarsko. Svoj govor pa je končal s tole ugotovitvijo:

»O Rim-Berlin čuti pritisk, ki postaja iz dneva v dan hujši. Dosedanja posledica tega pritiska je bila okrepitev odpornosti te osi. Pričakovati je treba, da bo postal pritisk še hujši. Zato je nujno potrebno, da Nemčija računa z madžarskim prijateljstvom.«

Integralci - v „Zbor“!

Belgrad, 2. junija. m. Današnje »Vreme«, ki se zadnje čase vidno zavzema za vse politične skupine, ki izpovedujejo svoje več ali manj integralno jugoslovansko, poroča, da so tudi Hodžerovi borbaši na zadnjem sestanku sklenili, da se morajo zediniti vsi jugoslovanski nacionalisti v skupni blok brez ozira na strankarsko pripadnost. To misel je v zadnji številki zagrebških »Jugoslovanskih novic« zagovarjal tudi Juraj Demetrovič. — Zanj so ogreva tudi bivši minister Svetislav Zborom. Ni še znano, kam bo šignil dr. Kramer, katerega zlasti mlajši njegov rod, vzgojen v sokolstvu, sili po zadnji žetivti s federalizmom spet na jugoslovansko edinstvo.

Vesti 2. junija

Nemški poslanik v Turčiji von Papen se je včeraj vrnil iz Berlina na svoje službeno mesto, s čimer je konec govorice, da je bil odpoklican, ker ni znal preprečiti vojaške zveze med Turčijo in Anglijo.

Kubanska vlada je zapovedala nemškemu parniku »St. Louis«, ki vozi po srednjeameriških morjih 917 judovskih izseljencev, da se mora takoj odstraniti iz kubanskih voda. Kdo ve, kje bo mogel svoj žalostni tovor odložiti.

Na francoskem socialističnem kongresu v Nantesu, kjer je kazalo, da se bodo razcepili na Blumovo, komunistom prijazno ter Faerovo komunistom sovražno skupino, je nazadnje le prišlo do sporazuma, a čimer je francoski socializem za nekaj časa zakrpan.

Celotno število italijanskih izgub v španski vojni izkazuje 3327 mrtvih in 11.227 ranjenih.

Angleški poslanik v Rimu Loraine je sinoči spet obiskal italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana in z njim imel dolg posvet, o katerem ni nobenega uradnega poročila, kakor tudi ne o posvetih, ki jih je zadnje dni imel grof Ciano s francoskim poslanikom v Rimu Poncetom.

Češki fašisti so včeraj priredili burne demonstracije v starem delu Prage, zaradi česar je vlada dala zapreti vse fašistovske voditelje. Demonstracije so se nehale šele, ko je nastopila nemška policija.

Švicarska policija je v Zürichu izvedla v neki knjigarni in več stanovanjih preiskavo ter odkrila obsežno komunistično organizacijo za ponarejanje potnih listov.

V Pariz je dopotoval grško-melhiško katoliški patriarh inegr. Ciril Mogabgab. Njegovemu obisku pripisujejo važno vlogo pri urejanju napetega razmerja med Sirijo in Francijo.

Sprememba madžarske vlade bo v najkrajšem času izvedena ter bo v vlado grofa Telekyja vstopil bivši ministrski predsednik Imređy. Prevlad bo ministrstvo za narodno gospodarstvo.

Po naročilih iz Madrida bodo v kratkem med Francijo in Španijo spet nastopili redni gospodarski odnosi. Španska vlada je že imenovala svojega trgovinskega zastopnika pri svojem veleposlaništvu v Parizu.

Naš prometni minister dr. Spaho in belgarski župan Vlada II. sta dopotovala v Budimpešto, kjer bosta preučevala urbanistično vprašanje, predvsem pa si bosta ogledala pristaniške naprave.

Odklonitev angleško-francoskih predlogov za vojaško zvezo z Rusijo so z velikim veseljem pozdravili italijanski listi, ki pravijo, da tri velesile še dolgo ne bodo postavile na noge kaj podobnega, kakor je italijansko-nemška »jeklena os«. Vzrok za to je v dejstvu, da si velesile po slabih medsebojnih skunjah pač ne zaupajo.

Svedska vlada je sklenila predlagati ostalim severnim državam, naj utrditev in oborožitev Aalandskih otokov odlože, ker se oborožitvi silovito upira Sovjetska Rusija, do katere tvorijo ti otoki pomorski ključ.

Nemški uradni list prinaša odredbo o poenotenju policijskih določil glede obrambe proti napadom iz zraka. Po tej odredbi bodo za vso Nemčijo veljala enotna določila, razen tega pa je vsem prebivalcem v državi ozko zapovedano, da morajo vsak trenutek imeti pripravljeno vse, kar je potrebno za zatemnitev bivališč.

Do hudih spopadov je te dni prišla večkrat na meji med Zunanjjo Mongolijo in Mandžurijo. Japonci pripisujejo Mongolske napade Sovjetom.

Francija naj vsa ozemlja v Afriki, ki so bila prej nemška, a jih je po svetovni vojni dobila od Zveze narodov v upravo ona, razglasi za kolonije, to je za pravo francosko posest. Taka je vsebina zakonskega predloga, ki ga je poslaniki zbornici v Parizu izročili včeraj poslanec Beaumont.

Skupine udeležencev tabora ZZD imajo v nedeljo proti legitimaciji vstopnino na veselem znižano na 3 din!

Sport v zadnji minuti

SNOČI JE LOU NOVA PREMAGAL MAKSA BAERA

Snoči, 1. junija ob desetih zvečer sta se pred 25.000 gledalci ob jasnem vremenu pomerila v kvalifikacijski tekmi za borbo s svetovnim prvakom vseh kategorij Louisom Lou Nova in Maksom Baer, ki se je za ta svoj boj pripravil izredno vestno. V prvih štirih rundah je moral sodnik oba bokarja prenesti na opomniti zaradi foullov. Peto in šesto rundo je gladi dobil Nova. V sedmi rundi je Baer nenadoma dobil od Nove strahovit udarec in začel močno krvaveti na ustnicah. V tej rundi je bil Baer prav blizu knockoutu, vendar se je vzdržal na nogah. Nova pa je boj nadaljeval v naslednjih rundah s silovitimi napadi in izredno trdnimi udarci. Baer je krvavel vedno močnejše. Bil je zaradi preklane ustnice tako handikapiran, da je moral poseči sodnik, ki je v enajsti rundi v 81. sekundi vprašal Baera, če hoče borbo še nadaljevati. Baer je pritrldil. V naslednjih rundah je bil Nova spet v veliki premoči, vendar Baera ni mogel premagati s knockautom. Ob koncu je Baer zapustil ring s kosom vate na ustnicah. Pred snočnim matchem so stale stave 11:10 za Baera. Pri tehtanju je bil Nova težak 146 funtov, Baer pa 150 in pol. Nova je po matchu, ko je čestital Baeru za hrabo vztrajanje in vzdržljivost, dejal, da se še nikdar ni boril s človekom, ki bi znal trče udarjati kakor Baer. Baer pa je rekel, da je match izgubil zato, ker je imel preklano ustnico. Manager Mike Jacobs je izjavil po boju, da bo Louja Novo postavil proti Louisu ali pa Galentu, kakršen bo pač izid njunega matcha, in sicer septembra v New Yorku. Boj bo veljal za naslov svetovnega prvaka vseh kategorij.

Posebni odposlanec angleške vlade pojde v Moskvo

London, 2. jun. o. Angleška — kakor francoska — vlada čakata, da bosta dobili uradni odgovor glede svojih predlogov od sovjetske vlade. Po tem se bosta pogajali dalje in sta pripravljena popustiti v še nekaterih stvarih.

Anglija bo poslala v Moskvo kot posebnega odposlanca tajnika v zun. ministrstvu in Chamberlainovega zaupnika Williama Stranga, da odstrani vse težave, ki so na poti sporazumu med Sovjeti ter med Anglijo in Francijo.

Danes ob 6 popoldne predava v univerziteti zbornici prof. dr. Jožef Golombek iz Varšave o Slowackem. Zvečer ob 8 pa v dvorani Delavske zbornice o Poljakih in Poljski. Zadnje predavanje je namenjeno širšemu občinstvu in bo g. predavatelj predaval v srbohrvaščini. Vetop prost. Vabljeni vsi.

Velike zemljiške špekulacije v maju

Ljubljana, 2. junija.

Ljubljanska zemljiška knjiga je v marsikaterem pogledu res pravi odraz naših gospodarskih priključitv in težav. Je pravi barometer za vse zemljiške transakcije in hipotekne kredite in tudi lepo na tihem pripoveduje, kako vplivajo razni svetovni in drugi dogodki na grudo in zemljiške špekulacije. Pred 2 leti je bila po finančnem zakonu ustanovljena pri ljubljanskem okrajnem sodišču posebna komisija za odobravanje prenosa zemljiške lastnine. Take komisije posredujejo pri vseh okrajnih sodiščih v obsejnim krogu 50 kilometrov. Sprva komisija ni imela mnogo dela. Določeno je, da se sestaja vsaki 14 dni in da predtresa vse spremembe zemljiške lastnine. Komisija tvori predstojnik okrajnega sodišča in zastopniki posameznih občin, v katerih so bile sklenjene kakšne kupne pogodbe za prodajo zemljiških parcel in posestev.

V maju je imela zemljiškoprometna komisija mnogo posla. Na eni strani se je morala rešiti nad 50 predlogov za odobritev kupnih pogodb. Prav značilno je, da so se v prvi polovici maja, ko so bili zelo razburkani valovi svetovja, prijavljale velike kupne pogodbe zemljišč in hiš, ko so v drugi polovici že nekoliko pomirile, kar je znak, da so se ljudje splošno pomirili. Berač je sicer vedno miren, toda stiskač nemiren!

Zemljiško prometna komisija na okrajnem sodišču je v maju zaznamovala 155 predlogov za odobritev kupnih pogodb. Značilno je, da je v okolici, kjer so glavne prometne žile, veliko povpraševanje po stavbnih parcelah in da se tam cene parcel celo dvigajo. So katastrofske občine, kjer je bil pred 10 in 15 leti svet še prav po ceni, ko pa sedaj cene zemljišča hitro rastejo. Prej si lahko kupil velikansko zemljiško kompleks za nekaj deset dinarjev kvadratni meter, sedaj so se cene dvignile za 100 in celo za 200%. Lahko rečemo, da je sedaj v okolici, neposredno mestne občine, zemlja po 30 do 60 din m². V okolici mestne občine so cene prav visoke in so navadno od 50 do 500 dinarjev in še višje za m². Navzgor zanimanje za stavbne parcele vlada v kat. obč. Petersko predmestje I. del, kjer je svet po 80 do 200 din m², dalje v kat. občini Kapučinovo predmestje, kjer je svet še dražje, sledi nato kat. občina Gradiško predmestje. Pa tudi periferija je dvignila cene stavbnih parcel. Nekateri špekulanti so zadnje čase imeli prav velike in dobičkonosne kupčije.

Zemljiška knjiga ljubljanskega okrajnega so-

dišča nam tudi pove, da so bile letos vknjižene že milijonske hipoteke, da so denarni zavodi daljši krediti množnim osebam in podjetjem milijonska posojila. Lahko računamo, da je zemljiška knjiga letos že vpisala na breme zemljišč nad 150 milijonov dinarjev. V aprilu n. pr. je bilo 105 predlogov za vknjižbo posojil in hipoteknih kreditov v celotnem znesku 12.812.677 din. Bilo je dalje predlaganih 49 realnih izvršb za 374.947 din. Gre v tem primeru večinoma za zaostale davke. Podanih pa je bilo 82 predlogov za izbris dolgov v dinarskih zneskih 6.040.878. Izbrisan je bil dalje dolg v znesku 250.000 Kč in razni dolgi v kronski in goldinarski valuti.

Kakor smo že omenili, je bilo v maju zemljiškoprometni komisiji prijavi 155 kupnih pogodb. Splošen pregled teh pogodb kaže, da so bile prodane parcele, hiše in posestva za celotno kupno vrednost 6.059.297 din, v aprilu pa je ta svota celo presegala na 10 milijonov din. Med raznimi kupčijami naj navedemo v prvi vrsti večje transakcije.

Tvrda M. Fischl's Söhne in Pragi, ki je pred vojno imela svojo tovarno kvasa v Celovcu in je imela največji odjemalski krog v Sloveniji, je prodala velepodjetniku in veleposesniku Rudolfu Konstantinu Normannu, ki ima svoj stalni dom, da se tako izrazi v uradnem jeziku, v Valpovem, zemljišče pod vl. št. 528 k. o. Spodnja Šiška, ki obseja iz pare. Štev. 453/1 iste k. o. v izmeri 1360 m² za 232.730 din. Kvadratni meter je bil po 170 din. Pravijo, da bo ta Normann tam gradil posebno tovarno za kvas. Vest pa še ni uradno potrjena. Dalje je prodala posestnica Olga Krenikova hišo št. 9 v Frankopanski ulici, ki spada pod vl. št. 204 k. o. Spodnja Šiška, Schweigerju Florijanu in Franu Močniku za 350.000 din. Posestnik Tomšič Peter je prodal Sivic Erni posestvo pod vl. št. 471/7 k. o. Spodnja Šiška za 300.000. Zemljišče obseja iz stavne parcele, na katerem se je pričela graditi stanovanjska hiša. Jermančič Mafalda je kupila od Ivana Lazarja hišo št. 14a Glince IX., spadajočo pod vl. št. 961 k. o. Vič, za 105.500 din.

Ko pregledujemo splošno statistiko, lahko ugotovimo, da je bilo letos do konca maja prijavi 700 kupnih pogodb za kupno vrednost zemljišč, posestev in hiš v znesku nad 100 milijonov din. V dobi velike finančne in gospodarske stiske ni Ljubljana zaznamovala niti 300 kupnih pogodb za vse leto.

Malenkosti . . .

Današnje »Jutro« prinaša užaljen popravek »Peyskega in tamburaškega društva Stole iz Zirovnice, ker smo mi v poročilu o Prešernovih slovesnostih v Vrbi 22. maja omenili, da je to čisti vredno društvo na koncu zaigralo himno »Hej Slovenec, katero je bilo vse zbrano ljudstvo. — Društvo protestira proti tej naši omembi in ogroženo zahtuje, da obstoji že preko 30 let in je bilo vedno napredno. Njegovi člani so najnavdušeni jugoslovenci. Nismo igrali »Hej Slovenec, marveč himno »Hej Slovanci. — K temu jugoslovenskemu protestu pripominjamo samo to, da naš poročevalec iz grmenja naprednih »Stolovih« bombardonov in drugih trobil res ni mogel razločiti, ali godba piha hej slovensko ali hej slovensko, — česar najbrž tudi godba tedaj ni ločila. Ker je pa šlo za slavo na čast največjemu slovenskemu pesniku, ker je šlo poleg drugega tudi za slovensko narodno obrambo in kulturno prireditve, si je poročevalec drznil podtakniti jugoslovenskemu »Stolu«, da je igral slovensko pesem, kakor jo je bilo zbrano ljudstvo. Če se jugoslovenski »Stol« in »njim jugoslovensko »Jutro« sramujeta ene slovenske pesmi, potem je to za te čase v teh razmerah in zlasti še ob taki priliki jasen dokaz, kako je z njima, z njuno naprednostjo, kulturo in zavestjo. Samo v »naprednih in nacionalnih krogih« je mogoče tak narodni praznik, kakor je bila izročitev Prešernove hiše, skruniti s tako zagrizeno in sramotno politično ponigličavostjo.

Kar se tiče pripombe, da je nekdo odklopil mikrofona, ko so »Stolarji« začeli igrati »Hej Slovenec« odzveno »Hej Slovanci«, ni resnična, ker je vsa Slovenija priča, da je radio prenašal vso slovesnost od začetka do konca. Kaj so pa pomenila znamenja napovedovalca tehnikom, tega pa »Stolarji« gotovo niso razumeli, saj niso niti razumeli, da bi bilo spodobno ob slovenskem slavlju slovensko trobiti, če že ne čutiti — kakor priča njihova čudovita izjava v današnjem »Jutru«.

Hrvatska se pripravlja na kongres Kristusa Kralja

Najmočnejši katoliški narod naše države bo zastopal na letošnjem kongresu v Ljubljani.

Ni je vesti za letošnji kongres, ki bi bolj vzdržila naša srca, kakor vest, da bo tudi iz Hrvatske prišla močna skupina. Nadškof zagrebški dr. Alojzij Stepić je poveril nalogo zbiranja udeležencev za ljubljanski kongres hrvatski Katoliški akciji, ki s svetim navdušenjem osvaja Hrvate za Kristusa in Njegovu Cerkev. Veseli nas, da bomo z brati skupaj molili in skupaj prosili Kralja Kraljev za blagoslov.

Ljubljana od včeraj do danes

Včeraj okrog poldne se je že narahlo poskušalo verjeti, pa ni bilo nič kruha iz te moke. Tisti, ki so se bili dali slučajno zapeljati po varljivem videzu, pa se odšli od doma pogumno brez denarja, so se pozneje krepko jezili nase. Dež je namreč prav kmalu spet pričel, — ker ga že dolgo ni bilo. Kaj takega kakor imamo letos, pa še zlepa menda ni bilo. Najprej marec in april, ki sta že od njega dni brez nadaljnega veljala za meseca, v katerih se mora izliti na zemljo vsa moča izpod neba, da je pozneje v maju in v poletnih mesecih v glavnem mir pred njo. Slika bila letos lepa in suha kakor prejšnje čase dnevi sredi poletja. In kako je bilo že v začetku aprila gorko! Suknje so bile že kar do čela odveč, in zdaj, junija, pa človeka, ki zjutraj in zvečer brez suknje ali plašča odide ven, že prav kmalu začne zebeti, tako da mu postane hitro žal, ker se ni bil pošteno oblekel. Nebo je trajno zagrnjeno s pusto, enakomerno odejo. Šele včeraj in danes so se gmote toliko uredile, da jih lahko ločimo na posamezne oblake. Dežja je že počeno čez mero dovolj. Od povsod javljajo o povodnjah, vedo pa tudi povedati, da bo letošnja žetev pšenice najbrž rečna.

Nesreče in poškodbe

Jera Gradišče, posestnica iz Trzina, je šla po cesti. Nenadoma pa se je zaletel vanjo neznan brezobziren kolesar. Gradiškova se je precej potolkla.

Kos železa je odletel v oko Francu Sušniku, strugarju pri trdku »Juginduse«.

Cvetka Plantarič, šiviljska vajenka iz Ljubljane, je padla po stopnicah ter si zlomila nogo.

Mladinski tabor
v MARIBORU
V DNEH OD 29. JUN. DO 2. JUL. 1939

Vlak odrezal stari ženici obe nogi

Maribor, 1. junija.

Z ljubljanskim vlakom so pripeljali danes dopoldne v Maribor nevarno poškodovano 70-letno ženico, ki so jo na kolodvoru takoj preložili v reševalni avto ter jo prepeljali v bolnišnico. Ženica je imela obe nogi odrezani nad gležnji, tako da sta viseli le še za kožo. Strašne rane so bile slabo prevezane ter je iz njih močno krvavela kljub prevezam, ki jih je imela nad koleno in ki naj bi zapirali odtok krvi. V bolnišnici so jo hoteli takoj operirati, predno pa so jo še prenesli na operacijsko mizo, pa je revica zaradi izgube krvi umrla. Niti v bolnišnici, niti na reševalni postaji in na kolodvoru niso vedeli, kdo je ponesrečenka. Na železnici so vedeli samo, da so jo izročili na vlak na postaji Slovenska Bistrica in da jo je povzela lokomotiva. Šele kasneje so se izvedele podrobnosti tragične nesreče.

70-letna Neža Jerič, žena upokojenega železničarja iz Leskovca pri Pragerskem se je danes zjutraj napotila peš od doma v Slovensko Bistrico, da bi dvignila pokojnino za svojega moža. Ko je šla po cesti, jo je dohitel neki njen znanec, ki se je peljal na kmečkem euovprežnem vozu. Povabil je staro sosedo,

naj prisede, da se ne bo mučila na dolgi poti. Ženica je z veseljem sprejela ponudbo, ne vedoč, da je s tem sama sebe obsodila na strašno smrt. Ko sta se peljala od postaje Slovenska Bistrica naprej po cesti proti mestu Slovenska Bistrica, jima je pripadnel nasproti lokalni vlak, ki obratuje med glavno progo in mestom. Srečanje se je izvršilo ravno na mestu, kjer je izpeljana cesta čez tir. Ko je voznik videl prihajati vlak, je naglo pognal ter je prišel še pred prihodom vlaka čez tir. Tedajci pa se je začel konj plašiti, postal je čisto divji, ko je videl nasproti sopihajočo lokomotivo, ter je z vso silo porinil voz ritenski nazaj, tako da je prišel zadnji del voza na tir v tistem trenutku, ko je pridrvel vlak. Nesreča je bila neizogibna, lokomotiva je zgrabila voz in ga zdrobila, voznika je vrglo daleč proč ter je padel na mehka tla in ostal nepoškodovan, njegova sopotnica pa je padla na tla, tako da ji je vlak šel čez obe nogi ter jih odrezal. Ponesrečenko so takoj spravili na vlak ter ji za silo rane obvezali, potem pa so jo preložili na postaji na mariborski vlak ter jo spravili v Maribor. Bilo pa je vse prepozno in nesreča je zahtevala človeško življenje.

V Gradcu sleparil neveste pri nas ga pa sodijo

Maribor, 2. junija.

Pred senatom treh sodnikov v Mariboru se zagovarja danes 45-letni čevljarški pomočnik Ivan Soršak iz Vrhloge pri Slovenski Bistrici, ki je imel že naštetokrat opravka s sodiščem ter je odsedel nič manj kot 15 daljših kazni. Je nevaren tat in slepar, ki pa je večinoma sleparil in kradel po bivši Avstriji, kjer je bil tudi največkrat obsojen. Vsakokrat po obsodbi so ga izgnali v našo državo, pa je vedno znova potegnil čez mejo. Zadnja kazen, ki jo je dobil na Dunaju, je znašala 3 mesece ječe, nato pa so ga spet izgnali čez mejo. Soršak pa se je pri nas samo dobro obrnil, pa je že odšel nazaj v št. 11, kjer je šel skrivaj čez mejo. Podal se je v Gradec, kjer so se takoj zopet začele avanture.

Dne 14. februarja t. l. je nagovoril na ulici služkinjo Ano Hubman. V nekaj besedah je izvedel od nje, da še ni poročena. Predstavil se ji je kot čevljarški mojster ter Hans Bauer z Dunaja. Zatrjeval ji je, da ima na Dunaju lepo stanovanje, da namerava zažeti veliko trgovino s čevlji in da se je njegova hči pred nekaj dnevi

poročila z bančnim ravnateljem, ki ima lepo vilo. Hubmanovi je bil ta bogati in prijazni kavalir od sila všeč. Še bolj pa jo je zmedla ponudba, da bi jo rad kar na hitro roko poročil, ker mu tako ugaia. Takoj je sprejela ženitno ponudbo ter je »zaročencu« povedala, da tudi ona ni kar brez denarja, ker ima v banki 570 mark. Ko je »ženin« to slišal, je kar hitro pristavil, da je kupil v Gradcu šivalni stroj za 1500 mark, da pa je dal na račun le 1000 mark, ker mu je zmanjkalo denarja. Prosil je Hubmanovo, naj mu posodi 520 mark, češ da bo itak dobil posojilo pri svoji bogati sestri v Lipnici ter ji bo vrnil. Hubmanova mu je radevolje obljubila posojilo. Predstavila ga je tudi svoji teti kot ženina ter odpovedala službo, ker se bo naslednjega dne odpeljala z zaročencem na Dunaj. Potem sta šla v banko, kjer je Hubmanova dvignila denar ter izročila ženinu 520 mark. Potem je šla po svoj kovčeg. Nato sta oba prenočila v gostilni. Naslednjega jutra pa sta ženin in z njim kovčeg izginila brez sledu. Soršak si je v Gradcu potem kupil zlato uro z veržico, pri vsaki je odprl kovčeg svoje »neveste« ter je vzel iz njega nekaj stvari, ki jih je tudi prodal, potem pa je pobegnil spet nazaj čez mejo v Jugoslavijo. V Mariboru pa ga policija že pozna. Kmalu so ga prišli, ker jima je poslalo sumljivo, da hodi Soršak tako lepo oblečen okrog. Na policiji so ga temeljito preiskali. Sum je vzbujala zlata ura, še bolj sumljivo pa je bilo, ker so našli v plašču pod podlogo na ramenih višite bankovce. Bilo je nekaj jurjev, nekaj denarja pa je imel skritega v čevlju. Soršak pa je vztrajno tajil, da bi si bil s tatvino pridobil te stvari ter je zatrjeval, da jih je zaslužil s tihotapstvom. Vendar so ga obdržali v policijskih zaporih za vsak primer. Pokazalo se je, da je bila ta previdnost policije pametna, ker je čez nekaj dni že prišel za njim pregon iz Grada.

Soršak se sedaj pred sodniki na vse mogoče načine izvija, pravi da mu je Hubmanova dala samo denar, s katerim ga je kar ponujala, da jo je imel res namen poročiti, dasi je že oženjen, samo da ne živi s svojo ženo. Vse to izjavljanje pa mu ne bo dosti pomagalo. Razprava ob časti poročila še traja.

Smrt v železniški službi

Danes popoldne ob treh so bili potniki na mariborskem glavnem kolodvoru zopet pričre tragične dogodke, ki jim je živo naslikal pred očmi vse velike nevarnosti, v katerih je naše železniško osebje pri svoji težki službi. 51-letni premikalec Jurij Bele iz Pobrežja je bil zaposlen pri sklepanju vagonov. Naenkrat je lokomotiva potegnila, ko je bil Bele še med vagoni, pa ga je vrglo pod kolesje. Nekaj metrov se je še kotalil pred počasi polzečo lokomotivo, potem pa ga je pritisnilo k tlu. Obležal je nezavesten. Sicer so že živega potegnili izpod lokomotive, vendar je kmalu po prevozu v bolnišnico izdihnil.

Hervey Allens

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Na Antoniojevo prošnjo so dobili ujetniki na večer pred odhodom čevlje. Ko so naslednje jutro odšli skozi vrata jetnišnice, je Antonio pomahal Munozu.

Kolona naseljencev iz Texasa in Indijancev se je vila po vegasti cesti v Albuquerque skozi gričevje, ki je bilo poraslo s kaktusami. Poveljeval je neki človek po imenu Salezar, mešanec, pri katerem sta bili stalno v nasprotju španjolska in indijanska kri. Vse, kar je delal, je bilo brez načrta in strahovito. Sočutja ni poznal. Trpljenja nesrečnikov, ki so bili zaupani njegovemu varstvu, sploh ni poznal. Jetnikom je omili pot le zaradi morebitnega strahu pred predstojniki. Svoje ujetnike je moral oddati žive ali mrtve. Tak je bil ukaz.

Ob obeh straneh kolone so jezili sem in tja stražarji, ki so dvigali ujetnikom prah v obraz. Tako so prišli v Albuquerque in tam prenočili v prostorni jetnišnici. Pol dneva dalje proti jugu so jim vzeli čevlje. Salezar jih je hotel v El Pasu prodati in se je bal, da ne bodo preveč obnošeni.

V puščavi, kjer ni bilo vode, ni mogel niti Indijanec misliti na beg. Tako so ostali ujetniki ponoči prepuščeni večinoma sami sebi. Postavljene so bile samo posamezne straže. Na visoki ravni severno El Pasa je bilo že močno mraz. Kadar je zašlo sonce, je vsakokrat nastala med Indijanci in belci velika zmeda. Bili so se, da ne zmrznejo. Kakor hitro so zavili ravno večerijo, so se razdelili v skupine, ki so tekale od enega do drugega šopa trave, da so napravili ogenj.

Ko je trava zagorela, so v krogu stali okoli vsi plašni, raztrgani in tresoč se. In ko je ogenj nenadoma ugasnil, so stekli k naslednjemu grmu. Nekateri so cepetali po pepelu, da bi si segreli noge. Drugi so plesali in kričali. Ta pošasten prizor plapolajočih in ugaslih ognjev ter bežečih ljudi je bil dolg skoraj eno miljo. Jezdeci na konjih so raztresene skupine zopet zgnali skupaj v smer poti. Do zjutraj so na ta način pridobili nekaj milj poti; nato so pa navsezgodaj pognali čredo naprej.

Pod takimi okoliščinami je bilo sploh nemogoče spati. Kdor je

185

zaradi utrujenosti legel, se je moral bati, da bo ali zmrznil ali pa oblezel na mestu, kamor je legel.

Ob prvem takem večerju ognjev in plesa sene je Antonio srečal mlado mater, ki je s svojim dojenčkom v naročju begala napokoli. Njčesar ni imela, kamor bi zavila svojega otroka, razen tenkih ostankov svojega šala in napuljene trave.

»Moj otrok umira,« je rekla preprosto. »Čutite, da je mraz?«

Antonio je svoj suknjič že dal nekemu staremu jetničnemu možu, ki je ležal pod vozom. Sam je imel samo še raztrgane vojaške hlače in svojo vrečko iz kože okoli vratu.

Žena se je razgledovala v mesečini, kakor bi iskala pomoči iz neba.

»Nič ne vprašaj za nas,« je rekla.

»Pokažite tu,« je dejal Antonio. »Morda še ni prepozno.«

Šel je proti vozovom, kjer je udobno spalo nekaj vojakov, zaviti v volnene obleke, in je opazoval različne oblike. Na nekem indijanskemu obrazu je zasledil sledove potrpežljivosti in skrbi. Potegnil je kipec iz vrečke, ga pomolil možu pred obraz in ga počasi zbujal. Vojak je zaspano odprl oči in zagledal pred seboj podobno v mesečini.

»Madre de Dios,« je mrmral. Nato je pogledal Antonia in se vzravnaval.

»Kaj je?« je zarenčal.

»Kako se imenuješ, prijatelj?«

»Pedro.«

»Ali si kristjan, Pedro?«

»Da.«

»Mož se je prekrizal.«

»Kristusa umira tam za vozovi od mraza.«

Zdelo se je, da Pedro ni nič presenečen.

»Pokaži ti ga bom.«

Mož se je ognil v svojo odejo in sledil Antoniu. Žena je stala še vedno tam, kjer je bila prej.

»Poglej,« je rekel Antonio, »to bi bil lahko sveti otrok.«

Indijanec je prijel dojenčka za ledene noge in je godrnjal. Nato je vzel svojo odejo, zavil vanjo otroka in vrnil sveženj zopet materi.

Mati je sveženj pritisnila k sebi in ga grela na svojih prsih.

Takoj nato se je nekaj pod odejo zganilo in slišal se je tih glas.

Pedro je prijel Antonia za roko in ga peljal nazaj k vozu. Iz

nekega voza je potegnil nekaj suknjičev iz ovčje kože. Stianila sta se pod voz in govorila. Čez nekaj časa je prišla še žena. Naslonila se je s svojo odejo na kolo od voza in zaspala. Antonio in Pedro sta menjale kadila indijanske pipo.

Po nekaj dneh je umrl stari jetnični bolnik. Pristopil je narednik in mu odrezal ušesa. To je bil Salezarjev dokaz, da mož ni ušel. Ponoči so ga pokopali. Indijanske žene so začele peti mrtvaško pesem, kar so jim pa prepovedali.

Končno so prišli v dolino Rio Grande. Tod so našli na obali grmičje, s katerim se je dalo kuriti, in nočni plesi so prenehali. Straže so se dale preprosti, da so delili ženam in otrokom boljše deleže. Salezar je to dopustil, ker so pri tem hitreje potovali.

Antonio je dovolil mali Sadie Johnson, ki jo je imel posebno rad, da je jahala na njegovim harmanih. Sama je komaj še hodila, njen oče pa, dolg, suh mož, je bil pri ujetju ranjen. Braje so se sicer držali možato, toda za pomoč so bili preslabotni in premajhni.

Dan za dnem je poslušal Antonio na pohodu od Santa Fé do El Pasa sanjavo pridušeno otrokovo brundanje nad seboj: brezoblične, brezkončne in enoglasne melodije, ki so zvenele, kakor poletni veter v vrhovih dreves. Od časa do časa je odgovoril Antonio s svojo pesmijo. Sam ni več vedel, da je pel Contessinno pesem o zibelki, ki mu jo je ona pela ob vodnjaku, Nato je otrok zaspal in je mehanično prekrizal nogo.

Končno so prišli do El Pasa. Jutri bodo že na mestu.

Upapolno, skoraj veselo razpoloženje je vladalo zvečer pri ognju. Salezar se je napil in je dovolil dati ujetnikom posebne porcije in tobak. Prvič po mnogih dneh so se najedli do sita. Tako malo zadostuje v težkih okoliščinah, da je človek lahko srečen — biti sit in na toplem ter videti samo malo bodočnosti pred seboj.

Celo Indijanci, ki so vedeli, da se po tej poti ne bodo nikdar vrnili, so posojali svoje pipe od ust do ust, kakor da bi šarobu beseda »El Pasos« kaj pomenila zanje.

Zgodaj zjutraj so prispeli do Ria Grande in korakali skozi tesko. Pri neki brzici, štiri milje nad El Pasom, so morali prekorajiti reko. Zvezali so skupaj nekaj konjskih vozov, neki vojak je z vrvoj jezdil naprej in jo močno napel na drugi strani reke. Voda je segala ljudem do prsi in na nekaterih mestih manjšim celo do vratu.

Od tu in tam

Zagreb bo dobil veličastno baziliko, posvečeno Materi božji. Ta veličanska cerkev s svojo kriptom, lurdsko kapelo, votlino, zvonom in »svetim vrtnom« bo ne samo ena najlepših, ampak za katedralo tudi največja zagrebska cerkev. S kriptom pa bo — po prostornosti — še celo večja od same katedrale za toliko, da bo sprejela lahko okrog 2000 vernikov več kakor stolnica. Stroški za izgradnjo kripte bodo znašali okrog tri milij. dinarjev, lurdsko kapelo z lurdsko votlino približno pol milijona din. Zvonik bo stal okrog pet milijonov din, gornja cerkev bazilike pa okrog 20 milij. din. Z mesečnimi prispevki in milodari je bilo do zdaj nabranih in porabljenih okrog en milijon 700.000 din. Zemljišče za baziliko obsega nekaj nad 1000 kvadratnih sežnjev. Vredno je okrog 2 milij. din, frančiškani pa so ga odstopili zastoj.

Občni zbor Hrvatskega planinskega društva je bil predvčerajšnjim v Zagrebu v Merkurjevi dvorani. Hrvatsko planinsko društvo ima zdaj okrog 8000 članov. 47 podružnic in 41 domov. Promet društva je lani znašal okrog 700.000 din. Za novega predsednika društva je bil izvoljen znani zagrebski športnik dr. Torbar.

Dr. Tadeusz Dobrowolski, znameniti poljski učenjak, zgodovinar poljske umetnosti in kulture je prišel v Zagreb, kjer si je ogledal razne kulturne institucije. Porabil je priliko ter si ogledal spomenik in podrobno spomenika maršalu Piłsudskemu. Ta spomenik dela zagrebski kipar August Augustinić.

Ustanovna glavna skupščina »Ma-Vac« bo dne 1. julija v Belgradu. »Ma-Vac« predstavlja združeno mariborsko in varaždinsko tekstilno tvornico. Društveni namen je, da se bavi s trgovino, posebej pa še s kupovanjem in prodajanjem surovin ter tekstilnih proizvodov, da sodeluje v tekstilnih podjetjih, da jih kupuje ter deluje v zakup. Delniška glavnica znaša 2 milijona din.

Izvoz iz šibeniške luke. Prekomorski promet šibeniške luke v mesecu maju izkazuje 2205 ton premoga, 2540 kubičnih metrov drv, 100 ton seluloze, 14.156 ton baukajne rude, 2500 ton ferromangana in 76 ton aluminija.

629 ljudi je lansko leto umrlo v Osijeku za tuberkulozo. V Osijeku je bolnih za odprto tuberkulozo 252 ljudi. Prirojen bo od 8. 24. t. m. protituberkulozni teden.

Prosvetno ministrstvo je za zdaj odobrilo spilit-skemu gledališču 500.000 dinarjev podpore ter je tudi odprlo kredit za 250.000 din pri Primorski finančni direkciji v Splitu.

Na železniški postaji Bradina pri Sarajevu se je pripetila smrtna nesreča. Železničar Franjo Rupej je pregledoval tovorni vlak ter je hotel stopiti čez progo; noga za mu je nenadoma spodrsnila prav pred lokomotivo. Padel je in lokomotiva ga je povozila do smrti. Rupej je bil star 45 let.

V Siverčju je bilo v tankajšnjem pregovorniku, čigar premog je šel zadnje čase vedno težje v prodajo, reduciranih kar okrog 700 rudarjev.

Jugoslavenski Bata d. d. e. je kupil v Dobrinju blizu Kaknja večji kompleks zemljišča, na katerem si bo zgradil novo tvornico. »Bata« bo najprej zgradil opekarno izključno za lastne potrebe, nato pa bo šele začel graditi tvorniške objekte ter stanovanj.

V Ogulinu je zaradi neprestanega deževja prišlo do poplave. Rečica Ginja je tako narasla, da se je iz neznatnega potočka pretvorila v veletoke, ki se je razlil na široko ter preplaval skoraj vse mesto. Samo tiste hiše in ulice, ki leže na višjih krajih, so ostale še na suhem. Iz Karlova je prišla v Ogulin ponoči četa pionirskega polka s pontoni. V več krajih so morali domačini izprazniti hiše. Do zdaj ugotovljena škoda je zelo velika.

Skoraj dva meseca je trajal štrajk, ki so ga uprizorili delavci brodske tvornice za vagonne in mostove. V Zagrebu so bila ustavljena vsa dela pri gradnji železniškega in vodnega mosta. Zdaj so se dela spet obnovila, tako da bosta oba mostova lahko gotova že čez dva meseca.

Na Savi pri Zagrebu bi bilo večeraj skoraj prišlo do težke nesreče. Ob pol 12 dopoldne so opazili neki ljudje, da plove malo više nad mestnim kopališčem splav. Tok je splav nosil proti lesenim konstrukcijam, na kateri leži vozni most. Vse je kazalo, da je nesreča neizogibna. Na svo srečo pa so se trije mladi ljudje: Branko Buinac, maturant Kovežanski in neki uslužbenec Gospodaričevega kopališča odpravili s čolnom nemudoma proti splavu. Že v kratkem času so bili pri njem, stopili nanj ter se s spretnim manevriranjem izmotali izpod mostne konstrukcije, tako da so okrog pol ene popoldne splav že lahko spravili k bregu ter ga privezali.

V koprivniški občini se je pojavila velika ntera. Mestni senator Somogy je končal preiskavo v zadevi glavnega oficijala Pavla Orloviča, ki je v zadnjih devetih letih pustil mirno težati okrog 3000 spisov. To je bil pa res vesten uradnik!

Egiptovski časnikiar je prišel v Sarajevo. Te dni je prišel v Sarajevo znameniti egiptovski časnikiar in urednik lista »Albatake«. Ebul Muneym Hasan. Egiptovski časnikiar potuje po Balkanu, pa se je iz Sarajeva kmalu odpravil proti Dubrovniku. V Sarajevu je obiskal reis ul ulemo ter razne muslimanske kulturne institucije.

Filmsko podjetje Zengerlin iz Berlina je te dni poslalo v Sarajevo svoje filmske operaterje in igralce, ki bodo v Sarajevu posneli film iz orientalskega življenja. To podjetje povečuje snema filme iz otroškega življenja in bo tudi lokrat posnelo film z vzgojnim namenom. Delo temelji na neki orientalski bajki, ki naj bi se bila zgodila pred 4000 leti. Snemali bodo na Baš Karšiji ter v muslimanskih mestnih predelih. Nastopilo bo poleg 12 poklicnih igralcev in operaterjev tudi dobršno število domačinov.

Lepo oblečena, elegantna ženska je prav pridno goljufala tam okrog Somborja. Predstavljala se je kot Eva Kubinec iz bližnjega Silvaša. Obiskoval je rade trgovce in odvetnike in govorila, da namerava kupiti hišo in svet. Pri tem je dejala, da je doma slučajno pozabila denarnico, pa bi morala kupiti zdravila za svojo bolno mater. Na ta način je od nekakega odvetnika izhvalila 80 din, od direktorja »Putnika« 150 din, od nekakega trgovca pa 130 din. Oblasti so na prijave uvedle preiskavo ter kmalu dobile žensko. Dejalo je, da je bila slučajno v denarnih zadržkih in da je denar nujno potrebovala. Pokazalo se je, da je revna in da o nakupu hiše in sveta sploh ne more biti govora.

Ljubljani in ljubljanski okolici!

Veličastni VI. mednarodni kongres Kristusa Kralja, ki bo od 25.—30. julija 1939 v naši beli Ljubljani, se naglo bliža. Kongres bo največja sodobna svetovna katoliška manifestacija. Naznanilo o kongresu je v inozemstvu našlo neverjetno velik odmev. Prijavilo se je nad 13.000 inozemskih udeležencev, to je toliko, da jih vsi hoteli ne samo Ljubljane, ampak cele Slovenije ne morejo vzeti pod streho. Zaradi tega je kongresni odbor moral nasvetovati, da se iz vsake države udeleži le primerno število udeležencev. Toda tudi za te udeležence ni dovolj stanovanj v hotelih. Primorani smo ponovno prositi vse zasebnike, tako v Ljubljani kakor v ljubljanski okolici, da bi prijavi toliko število sob, postelj, kolikor le morejo. Vse prijave za stanovanja inozemskih udeležencev sprejema Putnik v Ljubljani in ne kongresni odbor. Zaradi lažje izvedbe kongresa je kongresni odbor izročil skrb za inozemske udeležence veliki mednarodni potovalni agenciji »IKHA« v Luzernu v Švici, le-ta pa je preskrbo stanovanj in prehrane izročila v organizacijo Putnika v Ljubljani. Putnik je to organizacijo rad sprejel, zavedajoč se velikega pomena, ki ga ima ta mednarodni svetovni kongres iz tujkoprometnih, gospodarskih in drugih ozirov za našo Ljubljano, kakor za vso Slovenijo in vso državo. Pomisliti je treba, da bo tisoče in tisoče odličnih udeležencev prišlo iz najodličnejših, najbogatejših držav sveta oziroma Evrope, tako iz Anglije, Holandije, Belgije,

Francije, Švice, Španije, Italije, Poljske, bivše Češkoslovaške in Moravske, Madžarske, Rumunije, iz držav Severne, Srednje in Južne Amerike pod vodstvom njihovih škofov in drugih odličnikov, iz Afrike, Palestine, Azije, Indije in celo iz Avstralije.

Ob tolikem mednarodnem forumu ne sme ostati Ljubljana in njena okolica mrtva, ampak vabimo prav vse brez razlike, da se odzovejo prvenstveno prošnji kongresnega odbora kakor Putnika, da prijavi čimveč stanovanj oziroma postelj, da bi tako mogli vse te številne in odlične inozemske goste dostojno sprejeti za časa kongresnih dni.

Ko je bil evharistični kongres v Chicagu v Severni Ameriki, je proglas kardinala Mundeleina na čikaške občane našel tolikšen odziv, da je preostalo stanovanj in da so darovi čikaških občanov visoko presegli vsoto, ki je bila potrebna za izvedbo kongresa.

Prosimo torej vse Ljubljančane in one iz ljubljanske okolice, da bi se našemu vabilu odzvali in vložili vse svoje moči, predvsem pa vso dobro voljo, da bomo kos največji sodobni svetovni manifestaciji za mir v kraljestvu Kristusovem!

† GREGORIJ ROŽMAN I. r., škof ljubljanski, predsednik permanentnega odbora za mednarodne kongrese Kristusa Kralja.

LJUBLJANSKI VELESEJEM

OD 3. DO 12. JUNIJA 1939

600 razstavljalcev iz 12 držav. (45. razstavna prireditelj.) Najraznovrstnejše blago

Posebne razstave: POHIŠTVO — AVTOMOBILI — NARODNE VEZENINE Polovična vozna na železnici. — Pri postajni blagajni kupite rumeno železniško izkaznico za din 2.—. Zrebanje vstopnic za dobitke v vrednosti okrog din 100.000.—.

18. junij - dan belokranjskih narodnih plesov in belokranjskih črešenj

Bela Krajina vabi 18. junija na svoj poseben praznik, na katerem nam bo pokazala svoje svojevrstno narodno blago, ki ga je prav ona tako ver- no ohranila.

Slovenci morda prav v tem oziru nismo nekako mogli priti do samih sebe in so nas v tem oziru drugi česta prehiteli.

Pravkar smo brali, kako so nas na takem narodnem festivalu v Belgradu, ki ga že več let prireja v svojem okoliščju Novinarsko združenje, odlično in zelo uspešno zastopali prav Beli Kranjci, in sicer Črnomeljci in Metličani, ki tudi nastopijo 18. junija.

Vsega nam sicer Beli Kranjci eno popoldne ne bodo mogli pokazati, toda podali nam bodo vsaj

najbistvenejše: črnomeljsko kolo in most, kresnice, viniško, adlešičko in starotško kolo, metliško kolo, most, rešetka, petelinji boj in turn.

Zraven prirede tega dne še črnaševski razstavo in semen, ker so prav tiste dni zrele najboljše belokranjske vrste, ki jih je vseh morda do 60.

Da pa trud ne bo prevelik, priredila ta dan Tujkoprometna zveza in društvo »Bela Krajina« v črnomeljski izlet s posebnim vlakom, ki bo hiter in cenejši.

Dopolne bodo po Beli Krajini 18. junija tudi organizirani posebni izleti.

Prijave in podrobna obvestila pri Putniku.

Bela Krajina vabi, mi se odzovemo!

Pojdimo na Dolenjsko

St. Jernej, 31. maja.

Z ozirom na našo notico pod gornjim naslovom z dne 17. maja t. l. sporočamo javnosti, da je preneslo Dirkalno in jahalno društvo v St. Jerneju na nekatere upravičene želje termin letošnjih dirk na praznik sv. Petra in Pavla, 29. junija. Ker je bil to že od nekdaj dan šentjernejških dirk, bo najbrž ostal tudi v bodoče. Po izkušnjah namreč sodimo, da je ta letni čas vremensko precej ustajen. Ker je pričakovati letos ogromnega navela, bomo javnosti sporočili, kakšne so zveze in možnosti za obisk dirk.

Zavoljo te spremembe se je premaknil tudi datum otvoritve planinskega doma na Gorjancih, ki bo definitivno v nedeljo 9. julija in ne 29. junija, kakor je bilo javljeno.

Na posredovanje Zveze za tujski promet se je sedaj uredila tudi najugodnejša avtomobilska zveza z nedeljskim turističnim vlakom. Tako je na primer za Gorjanec sedaj najugodnejša zveza s turistom, potem pa z avtobusom do St. Jerneja, od koder je do Sv. Miklavža nekako tri ure hoda. Poti sta dve: zloženja preko Cerovega toga, in strmejša preko Hude peči. Obe bosta v začetku junija markirani. Markiranje bodo tudi druge najpotrebnejše poti po Gorjancih.

Čudna pota ukradene lovske puške

Maribor, 2. junija.

Dne 21. novembra 1937 se je ustavila v gostilni Vrus pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju lovska družba, ki se je pripeljala iz lovišča z avtomobilom. Med lovci se je nahajal tudi polkovnik Margetič, ki je imel svojo 5000 din vredno puško shranjeno v avtomobilskem kovčku. Ko so bili zvečer lovci v gostilni, je prišel mimo avtomobila Jožef Pečovnik. Kovček na avtomobilu ga je bodel v oči. Ker ni bilo nikogar blizu, je naglo s silo odtrgal ključavnico ter ukradel iz kovčka Margetičovo puško. S plenom je izginil v gozd, kjer je odvrgl ovoj, puško pa je zanesel domov ter jo skril. Čez nekaj dni pa jo je s posredovanjem Ludvika Plombergerja prodal za 400 din Alojzu Tušek. Plombergerja je dal za posredovanje 100 din. Pa tudi Tušek puške ni obdržal. Prodal jo je Rebercu Alojzu za 450 din, ta pa zopet Francu Sacerju za 650 din. Tudi Sacer bi bil najbrže puško, ki je pri vsaki prodaji dosegala višjo ceno, spravil naprej, pa so mu jo poprej zaplenili orožniki. 21 letni Jožef Pečovnik iz Skok se danes zagovarja pred mariborskim majnim senatom zaradi te tatvine, družbo pa mu delajo vsi, ki so bili s kupčijami puške v zvezi: 35 letni soboslikar Ludvik Plomberger iz Skok, 39 letni tesar in posestnik Alojz Tušek iz Cvetkovec, 30 letni Alojz Reberc iz Zamušanov ter 45 letni posestnik Franc Sacer iz Gajevcev. Pečovnik se zagovarja zaradi tatvine, vsi ostali pa zaradi nakupa ukradenega predmeta, proti Rebercu pa je dvignjena istočasno tudi obtožba zaradi vplodne tatvine. Dne 7. januarja t. l. je vlomil v klet Jakoba Krahonje ter mu ukradel kolo. Razprava ob času poročila še traja.

1.500.000 jesenovih sadik je zasadila na svojem zemljišču, ki je slabo izpostavljeno poplavam, gradjska občina. Izkušnje so pokazale, da jesen na takem zemljišču izredno dobro uspeva.

Ubil se je petinpetdesetletni Hasan Softić, ugleden poljedelec iz vasi Orlovo v bližini Nove Gradisce. Hasan Softić se je bal, da ne bi bil njegov sin Atif, ki je bil ubil Alijo Seikića, obsojen na smrt.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometar	sko stanje	Temperatura	v °C	Relativna vlažnost	Veter	Pada-
						(smer, jakost)	vino
							m/m vrsta
Ljubljana	762,0	18,5	11,0	91	10	0	2,0 dež
Maribor	761,3	17,4	10,0	90	10	0	3,0 dež
Zagreb	759,9	19,0	12,0	90	10	NE, 6	4,0 dež
Belgrad	759,9	20,0	16,0	80	6	NE, 6	3,0 dež
Sarajevo	759,1	19,0	13,0	90	10	0	1,0 dež
Vis	756,5	14,0	12,0	90	10	SE, 7	12,0 dež
Split	757,4	22,0	14,0	80	10	0	9,0 dež
Kumbar	757,1	24,0	18,0	90	10	NE, 6	2,0 dež
Rab	758,6	20,0	13,0	90	10	0	0,3 dež
Dubrovnik	755,0	21,0	16,0	80	10	NE, 6	2,0 dež

Vremenska napoved: Večinoma oblačno, spremenljivo in toplejše vreme. Ponekod bo še nekoliko deževalo.

Obvestila

Danes, petek, 2. junija; Martelin, mučenec. Sobota, 3. junija; Klotilda, dev.

Koledar

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Dunajska cesta 43; dr. Trnkoczy, Mesni trg 4; mr. Ustar, Moste-Zaloška cesta.

Na prvi sklepni produkciji šole Glasbene Matice bo nastopilo 25 gojencev, ki obiskujejo klavir, violino in flauto. Nastopili bodo gojenci od 1. do 4. razreda. Program obsega dela domačih in tujih skladateljev, izmed domačih je predvsem zastopan Škerjanc, ki je v zadnjem času napisal celo vrsto skladb za najmlajše izvajalce. Produkcija bo v ponedeljek, 5. junija, ob 1/7 v mali filharmonični dvorani. — Podrobni spored v knjižarni Glasbene Matice.

Cerkveni koncert Trboveljskih slavkov, torek, 6. t. m., v frančiškanski cerkvi, to naj bo poziv vsem prijateljem dovršenega lepega petja, 180 mladih grl iz brne doline bo nastopilo ta večer ter izvajalo Grbevo mašo, komponirano na staroslovensko besedilo. Vabimo vse, da poslušajo eno najlepših del mladinske zborovske literature. — Predprodaja vstopnic v knjižarni Glasbene Matice.

Slinavka in parkljevka v Ljubljani in okolici. Kr. banska uprava je z odredbo III/5 štev. 1316/1 z dne 23. maja t. l. odredila sledeče: 1. Področje mesta Ljubljane, kolikor je obseženo s trošarinskimi stražnicami, se proglasi za ogroženo področje zaradi slinavke in parkljevke, vsi hlevi za trgovske živali pa za okužene. — 2. V ogroženo področje se morejo goniti in voziti parkljarji za klanje in rejo, preko in iz ogroženega področja pa ne sme noben živ parkljar. — 3. Iz ogroženega področja ne sme nobeno vozilo za parkljarje, to so tovorni avtomobili in vozovi za prevoz živih goved in drobnice, če ni vozilo isti dan ali dan prej predpisno crkazuženo na mestni klavnici pod nadzorstvom veterinarja, kar se mora dokazati z veterinarskim potrdilom, ki je prosto pristojbin. Mestno poglavarstvo v Ljubljani opozarja vse prizadete mesarje, trgovce z živino in prevoznike živine, da se točno ravna po navedenih odredbah, ker se bo vsak prestopnik stroko kaznoval po zakonu.

Začetek protituberkuloznega tedna, nad katerim je prevzel pokroviteljstvo ban dravske banovine dr. Natlačen, bo v soboto 3. junija ob 19.30 v sejni dvorani ljubljanskega mestnega poglavarstva. Začetek, ki ga bo prenašala ljubljanska radiopostaja, bo imel tale spored: 1. Nagovor predsednika Protituberkulozne zveze, 2. Otvoritev tedna po banu dravske banovine dr. Natlačen, 3. Kratek govor predsednika ljubljanskega mestnega poglavarstva dr. Jure Adlešiča, 4. Štiri pevске točke vokalnega kvarteta bratov Lombard. — Ker sejna dvorana ni dovolj prostorna, je Protituberkulozna zveza poslala vabila samo predstaviteljem državnih civilnih in vojaških oblasti, cerkve ter večjih javnih korporacij, kar naj javnost izvoli vzeti na blagohotno znanje. — Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

Od 4.—8. junija je na III. realni gimnaziji v Ljubljani razstava risarskih izdelkov učencev. Ravnateljstvo vabi občinstvo, ki se zanima za napredek učencev, da si razstavo ogleda.

»Zaščita otrok in mladine«, časopis Unije za zaščito otrok v Ljubljani prinaša v zadnji trojni številki razpravo dr. Ambrožiča: Kako naj poučimo kmečke mater in kako naj ji pomagamo pri odgoji in zaščiti otrok, dalje članke: »Položaj naših babic«, »Otroške košare«, »Zaščita otrok in mladine kot evgeniško vprašanje«, »Roditi doma ali v bolnici?«, »Zaščita delavske mladine« in še več drugih krajskih člankov. Poleg tega je ilustrirana. »Zaščita« izhaja dvakrat na mesec in velja 30 din na leto. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gospodarska 2/II.

Filozofsko društvo v Ljubljani sporoča, da se bo zaradi sobotnega predavanja g. prof. dr. Golombeka že napovedano predavanje Filozofskega društva vršilo šele v ponedeljek 5. t. m.

Ljubljansko gledališče

Drama: Začetek ob 20.

Petek, 2. junija ob 15: »Othello.« Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 14 din navzdol!

Opera: Začetek ob 20.

Petek, 2. junija ob pol 20: »Lohengrin.« Red A Sobota, 3. junija: »Lucia di Lammermoor.« Red B Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljeve

Mariborsko gledališče

Petek, 2. junija ob 20: »Potovanje v Benetke.« Premiera. Predstava Združenja gled. igralcev. Sobota, 3. junija ob 20: »Utopljene«, Red D.

Polfinale za Davisov pokal v Zagrebu. V srečo zvečer so prišli v Zagreb belgijski teniški igralci, ki bodo nastopili proti naši teniški reprezentanci za polfinale tekmovalja za Davisov pokal v evropskem pasu. Dvoboj med Belgijo in Jugoslavijo bi se moral začeti za danes popoldne. Zaradi neprestanega dežja in razmočenih igrišč pa so bili prireditelji prisiljeni preložiti začetek dvoboja na jutri.

Tekme bodo po naslednjem sporedu: V soboto ob 3: Punčec—Lacroix, Mitič—Geelhaud, v nedeljo ob 3.30: Punčec—Mitič proti Lacroix—de Borman; v ponedeljek ob 3: Mitič—Lacroix in Punčec—Geelhaud.

V boju z Belgijo so naši igralci veliki favoriti in je nedvomno, da bodo zmagali.

Bakrena krsta s protestantsko plemenitašino v gramoznici

Najzanimivejša najdba na protestantskem grobišču v Betnavi

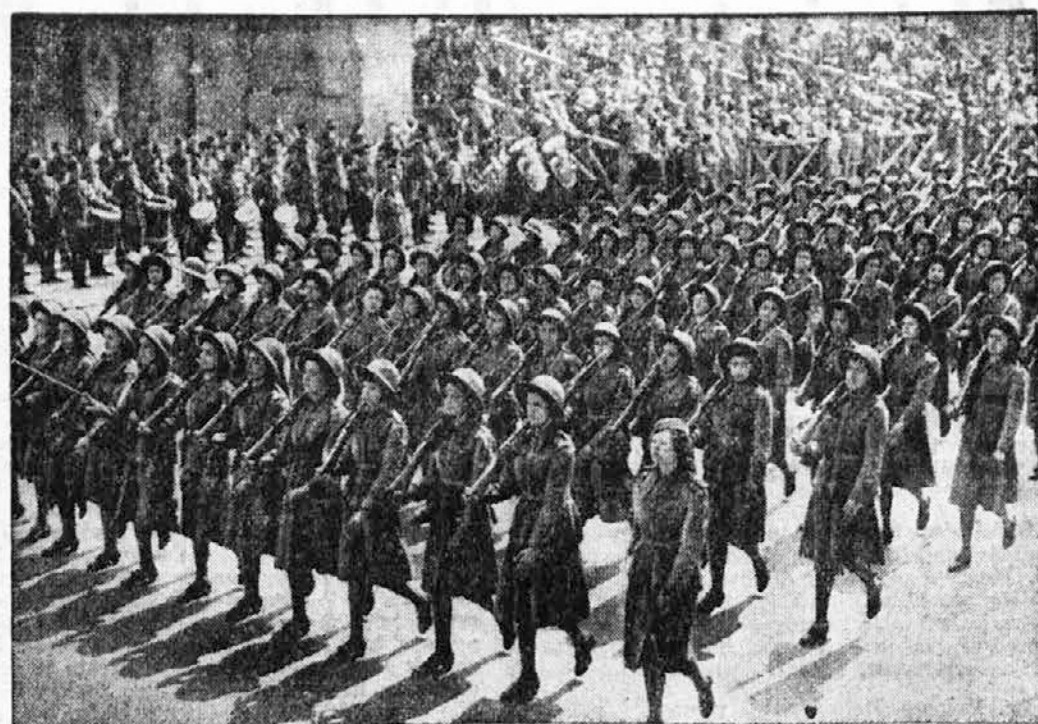
Na zemljišču betnavske graščine se nahaja v bližini tezenskega vežbališča poleg državne ceste in betnavskega ribnika velika gramoznica, ki jo ima v najemu trdka Intus. Ta gramoznica postaja zadnje čase čil dalje bolj zanimivo najdišče raznih zgodovinskih predmetov. Pri kopanju gramozna so namreč delavci že lansko leto našli na protestantsko središče nekdanjih Mariborčanov, ki so imeli tu za časa reformacije svojo cerkev, župnišče, šolo in pokopališče. Že lansko leto so odkrili del temeljev cerkve, za katero poprej zgodovinarji niso vedeli, kje se nahaja. To cerkev je protireformacijska komisija graškega škofa Brennerja razstrelila s smodnikom, razdejali so župnišče in druge stavbe ter zabrisali vse sledove in vse skupaj je prerasel betnavski gozd. Šele sedaj prihajajo zopet na dan stare skrivnosti ter se nam odkriva s pomočjo izkopanin zanimivo življenje nekdanjih mariborskih protestantov.

Letos so v gramoznici odkrili že zanimive reči. Najprej so delavci našli na bakreno krsto z ostanki mrtveca, ki pa so jo razbili ter so potem pločevino prodali v mesto nekemu trgovcu s starim železjem za 27 din. Šele čez več tednov so se zvedelo za to najdbo, ko je bilo že prepozno, da bi se zanimivo odkritje dalo rešiti za muzej. Potem pa je trdka, ki ima gramoznico v najemu, začela delavcem, naj pazijo na taka odkritja in posledica so bile zanimive najdbe. Odkrili so zidano in obokano grobnico, v kateri so ležala tri okostja. Poleg okostij so bile razne dragocenosti in orožje. Nato so odkrili še več grobov z okostjem, ki pa niso bili posebno zanimivi. Te dni pa so napravili delavci novo, znamenito odkritje.

V soboto, 20. maja so delavci pri kopanju našli na navaden grob, v katerem je bila velika bakrena krsta. Previdno so jo odkopali ter dvignili, prof. Baš pa je dal najdbo prepeljati v muzej, kjer je krsto te dni odprl. Krsta je zelo velika, podobna zaboji ali še bolj kopalni banji. V dolžino meri nad 2 m, v širino in višino pa 80 cm. Je vsa iz debele bakrene pločevine ter spojena skupaj z zakovicami. Delal jo je gotovo zelo spreten obrtnik, ker je opremljena z zanimivimi ornamentmi. Je pa površina precej načeta ter vsa prekrita z zelenim volkom. Na štirih straneh se nahajajo veliki železni obroči za prenos in za spuščanje v jamo. Na sredi pokrova pa je pritrjena bakrena, v ognju pozlačena plošča z napisom in plemiškim grbom. Napis pove, da leži v krsti truplo Ane pl. Schiffer roj. Sinsendorff. Ime, ki je že zdavnaj izumrlo ter ga ni mogoče zaslediti v mariborskih kronikah. Bila je to gotovo kakšna plemiška družina, kakor jih je tedaj v Mariboru in okolici veliko živelo, in ki so postale vse protestantske. Saj se je tedaj v dobi reformacije širila tuja nemška vera predvsem med nemško gospodo, plemiči in bogatimi meščani, dočim je preprosto ljudstvo ostalo zvesto

katoliški veri. Krsta se ni nahajala v zidani grobnici, temveč v navadnem grobu. Zaradi tega se je pokrov pod pritiskom zemeljskih plasti sčasoma udal ter je ob strani nastala odprtina, skozi katero je vdrla v krsto voda. Ta je prinašala s seboj blato in ilovico in temu se je zahvaliti, da je vsebina krste ostala razmeroma dobro ohranjena. Če bi bil grob v suhem gramozu ter ne bi bila vdrla v krsto voda, bi bilo sedaj telo z obleko vred že sprhneno ter se izpremenilo v prah. Tako pa se je po odprtju krste nudila raziskovalcu zanimiva vsebina. V bakreni krsti je bila položena še krsta iz dvojnih borovih desk, v njej pa leži truplo. Deske so že močno preperle, tudi okostje je v razpadu, pač pa so oblačila, v kateri je bilo truplo zavito, še deloma precej dobro ohranjena. Razločno se vidi volnen vrhnji plašč in svilnata obleka. Ta oblačila se bo posrečilo najbrž očistiti ter ohraniti. Od okostja je še najbolj ohranjena lobanja, na kateri se pozna na zobovju, da je pokojnica umrla že v zrelih letih. Vidi se pa iz vsega, da je bila pokojnica iz bogate plemenitaške rodbine.

Krsta z vsebino pa bo gotovo velika privlačnost mariborskega muzeja, tembolj, ker bo izročilo grobišče na Betnavi gotovo še druge svoje skrivnosti ter bo mogoče potem sestaviti lepo zbirko.

Na binokstni praznik je bila v Rimu velika parada italijanskih fašistinj. Parade se je udeležilo 15.000 Italijank. Na sliki vidimo oddelek žensk, ki so pripravljene sodelovati pri delu v italijanskih kolonijah.

Tekme v požiranju živih ribic

ali

kako težke skrbi imajo v današnjih časih ameriški visokošolci

Nadebudnic študentje nekaterih ameriških visokih šol so začeli gojiti novo »športno« panogo, menda samo zato, da bi lahko še v njej postavljali nove rekorde. Ta panoga pa je takšna, da mora imeti tekmovalcem predvsem dober želodec, če hoče doseči kaj uspehov. Tekme obstoje v tem, kdo bo pojedel več živih rdečih — ribic.

Začetnik tega novega »športa« je neki Lothrop Withington. Bilo je pred dobrim mesecem, ko je stavil s svojimi tovariši, da poje živo rdečo ribico iz malega steklenega ribnika. Stav je tudi dobil, kajti kot bi trenil, je ribica izginila v njegovem grlu. To so kmalu zvedeli tudi dijaki z drugih ameriških visokih šol, kajti danes se vse res kaj hitro zve, posebno pa še takšne stvari. In Lothrop Withington je našel brž tudi posnemalce. Nek dijak iz druge univerze ga je brž prekosil in pojedel za stav, oziroma nalašč zato, da bi postavil nov rekord, kar tri takšne ribice. Seveda se je takoj proglasil za svetovnega prvaka v požiranju živih ribic. Pa tudi ta rekord je bil dokaj kratkotrajen, kajti kmalu se je zvedelo, da je pojedel neki Irving Clark že štiri žive ribice naenkrat, Harvard kar 24, neki Gilbert Holansky z univerze v Pensilvaniji pa celo 25. Med vsako se je poslad-

kal s kosčkom pomaranče. V petnajstih dneh je bil nič manj kot dvajsetkrat dosežen nov rekord. Najboljši »kanonic« pa so prišli na vrsto šele pozneje. Tako je pogoltnil na primer Julius Aisner z univerze v Michiganu 28 živih rdečih ribic, Donald Mulcahy iz Bostona 29, Mike Bonner, vodja nekega nogometnega moštva 33, Jack Smookler z univerze v Northaesternu 36 in Albert Hays z neke tehnične visoke šole v državi Massachusetts celo 42. Dozdaj ga ni prekosil še nihče.

Proti takšnemu tekmovanju pa je odločno nastopilo Društvo za zaščito živali. Če se tega ne bi bilo, bi najbrž sploh nihče ne nastopil proti tem požiranjem. Omenjeno društvo je zagrozilo, da bo ovadilo vsakogar, za kogar bi zvedelo, da se je spravil nad nedolžne ribice, policiji, da ga zapre. Vložilo je tudi prošnjo na profesorske zborove posameznih univerz, v kateri prosijo, naj dijaštvu profesorji vendar že prepovedo takšno divjaštvu, kajti v nasprotnem primeru bo kmalu zmanjkalo ribic. Nato pa so le še zdravniki začeli svariti dijakke, da je zanje lahko usodno, če jedo te ribice, kajti živalce imajo v sebi razne črve, ki da lahko ostanejo v človeškem telesu in povzročijo celo smrt. Toda tudi tega se dijaki niso ustrašili, pač pa so kot za stavu še bolj začeli loviti rdeče ribice in jih jesti žive. Tako se je prav zadnje dni zgodilo, da je nek dijak pojedel kar 89 takšnih ribic in s tem morda vsaj za nekoliko daljšo dobo pribil rekord.

Žive ribice pa niso tako okusne, da bi jih človek lahko jedel kar same. Zato so si iznajdljivi študentje tudi pri tem znali pomagati. Nekateri so jih zalivali z mlekom, drugi s pivom, tretji so jih nekoliko posolili, nekateri so jih jedli poleg pomaranč, ali pa so jih skladali. Pri tem »športu« se je udeleževalo seveda tudi ženski svet, ki v nobenem oziru ne mara zaostajati za moškimi. Tako je neka Betty Hines iz Bostona pojedla nekaj takšnih živih ribic, da pa je šlo lažje, jih je malo potresla s sladkorjem.

Pa recite, da niso to res vzorni, sodobni študentje. S kakšnimi stvarmi se imajo v Ameriki čas baviti in kako še po vrhu te stvari resno jemljejo. Srečna Amerika, če v njej res nimajo ljudje nobenih drugih skrbi, in sicer ljudi, ki bodo nekoliko gotovo še na visokih mestih. Kaj bi neki rekli, če bi se naši dijaki lotili česa takšnega. Ob takih pomislekih nehoti postanemo res kar ponosni, da se naša mladina takšnih neumnosti le še ni oprijela in vsaj malo resneje gleda na svet kot ameriška.

Ženin (s pogledom na mater svoje neveste): »Nekaj zelo važnega bi ti imel povedati.«
Nevesta: »In tu je dvoje ušes preveč, kaj ne.«
Ženin: »D-d-d-a.«
Mati neveste: »Finetelj, pojdi ta čas ven.« In pes je odšel iz sobe.

Izum, ki bo „povzročil revolucijo v električni proizvodnji“

Italijanski inženirji Sisto in Bosco iz Palermo in Ernesto Osela iz Turina so izumili električni generator, ki dela, ne da bi se pri tem kaj električne energije izgubilo. Značilnost tega generatorja obstoji v njegovi popolni samostojnosti in je njegovo funkcioniranje enako, kadar je napojen, in kadar je prazen. To je izum, o katerem se zdi, da bo povzročil pravo revolucijo na polju proizvodnje električne energije. Izumitelji trdijo, da bo s pomočjo tega generatorja možno dobivati električno energijo brezplačno. Izum so predložili v proučevanje Narodnemu svetu za raziskovanje.

Uspeh zdravniške razstave v Florenci je, kakor poročajo, velikanski. Razstavo si je doslej ogledalo več ko 100.000 ljudi, med njimi mnogo iz tujine. Razstava bo odprta do konca oktobra.

Programi Radio Ljubljana

Petek, 2. junija: 12 Za naše prijatelje (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 15 Ženska ura: O otroških gledal. predstavah (ga. prof. Silva Trdina) — 16.45 Poljudna navodila o zaščiti proti zračnim napadom (g. Bedrač Janko) — 19 N. povedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Dijakom — planincev za počitnice (g. Pavel Kunaver) — 20 Pevski zbor »Ljubljanski Zvon« — 20.45 Iz opernega sveta (Radij. orkester) — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Sobota, 3. junija: 16 Prenos otvoritve Ljublj. vele-sejma (koncert voj. godbe) — 17 Za zabavo vama igramo, a naslove ne izdamo — 17.45 Poročila — 18 Napovedi — 19.30 Za zabavo vama igramo, a naslove ne izdamo — 19.45 Napovedi — 19.50 Otrška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjimi gosmi. Povest v nadaljevanjih b) Gašperček, lutkovna igrara — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za delopisat igrara Radij. orkester — 18.45 Glasba v službi naroda (g. dr. Drago Svetko) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Prenos otvoritve protitubne tedna iz magistratne dvorane. Govorita dr. J. Bohinjec in ban dr. M. Natlačen — 19.50 Nikola Cvejič poje narodne (plošče) — 20 O zunanjih politikih (g. dr. Al. Kuhar) — 20.30 Veseli živalski krog: Dvojčki sonce nam vrtiljo, čudne se stvari godijo. Kdor hoče, naj poslušna zdi! Pliani večer, ki ga izvajajo štiri radij. družine, sodelujeta Jožek in Jecica — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za dobič in veselje, hura Radijski orkester.

Drugi programi

Petek, 2. junija: Belgrad: 20 Prenos iz Zagreba — Zagreb: 20.15 Prenos iz Wiesbadna — Bratislava: 20.35 Slovenske pesmi — Praga: 19.15 Koncert lahke glasbe — Sofija: 20 Narodni koncert — Varšava: 20.15 Verdi: »Macbeth« — opera — Berlin: 20.15 Dor. Pasquale — opera. Donizetti — Bukarest: 20.10 Puccini: »Tosca« (plošče) — Milanska Scala — Dunaj: 23 Pliana in zabavna glasba — Paris: 20 Pliana in Milanska lirčna drama.

Sobota, 3. junija: Belgrad: 20.30 Koncert velikega RO — Zagreb: 20.15 Prenos iz Švice — Bratislava: 22.30 Poročila v arborvažini — Praga: 19.40 Brno — Sofija: — 21 Zabavna glasba — Varšava: 21 Prenos — Berlin: — 22.30 München — Dunaj: 20.15 Vesele alpske dežele — Frankfurt: 19.30 Gledališče v filmu in radiu — Paris: 22.10 Arlje — Stuttgart: 20.15 Koncert RO in solistov.

Nemški legionarji v španskem protiletalskem strojniškem gnezdu.

Poslednja zapoved

In res, Scott se je začel spuščati. Ko je videl, da je prišel na tla, je bil samo gledal, kje bo toliko prostora, da bi sedel še on. Ko je videl, da je izpod stisnjene letala zlezlo nekaj živega, se je začel spuščati proti zeleni trati, kjer se je kadilo Courtneyjevo letalo.

V trenutku je bil na tleh, toda dokaj stran od Courtneyja, ki bi bil rad teklet proti Scottu, pa sta mu prestani napor in nenadno veselje hromila noge, da je samo mahal.

Scott je obrnil letalo tako, da bi imelo takoj prostora za odlet, nato planil iz njega ter teklet po Courtneyja. Ni ga utegnil niti objeti, samo roko mu je stisnil. Za trenutek sta se ob prevrnjenem letalu nasmešila, kakor da sta že rešena.

Potem je potegnil Scott prijatelja ter ga bolj nese kakor peljad do svojega letala ter mu pomagal vanj.

Bil je že zadnji čas. Nemci so približno gledali, kam je moral pasti Courtneyjevo letalo in so z vseh strani drveli proti trati. Na robu gozda, ki je gradil malo poljano, so se prikazali prvi sivi vojaki, ki so tekli bližje in bližje, da bi ujeli padlega in pristalega angleškega letala.

Ko je Courtney zagledal Nemce, so se mu sile vrnile. Planil je pokoncu ter ste-

kel k svojemu letalu. S strelom iz samokresa je zanesel bencin v šrambo. V trenutku je bilo letalo v plamenih, tako da Nemci niso mogli imeti dosti od njega.

Potem je teklet nazaj do Scottovega letala. Scott se je bil že skopal nazaj in je spustil v motor ves plin. Komaj se je bil Courtney dobro zavil, da je rob trupa, je letalo že planilo po trati dalje ter se v nekaj sekundah dvignilo. Nemški vojaki, ki so tekli od gozda sem, so se v strahu vrgli na tla in naglo poplegli, ko je letalo švignilo tik nad njihovi glavami. Potem so se pričeli pripravljati, da bodo streljali za njim s puškami. Scott jim je mahal v zasmeh, toda čez nekaj trenutkov je brž skril roko, zakaj tik ob njej je prasnila krogla ob letalo.

Srečno sta se dvignila, tako da jima vojaki s tal niso več mogli nič s svojimi pištolami, toda kar na mah sta postala zaželen cilj za topove, ki so prežali na njiju. Čez bojišče se je spet začelo razlegati strašno grmenje. Šrapneli so začeli treskati za njima.

Eden se je razletel tik ob njima. Majhen drobec je zadel šrambo za olje. Črn curek je šnil Scottu naravnost v obraz, da je bil v trenutku ves črn in ni skozi gosto umazanijo nič videl. Bri-

sal si je z desnico olje iz oči, pa mu je kar naprej sililo vanje.

Nenadoma pa je vse utihnilo: motor se je ustavil, olje je bilo vse izteklo iz šrambe...

Scotta so začele peči oči. Bolečina je bila še hujša, ker je ni motil noben hrust. V zraku je bilo pošastno tiho, kakor je tiho ob nevihti pred velikim treskom. Samo zdaj pa zdaj je zatulilo od tam spodaj, potem je prišel kratek tresk, da sta nehoti sklonila glave pred svinčnim dežjem, ki se je razsulo iz šrapnela.

Scott je izpustil krmilo. Letalo se je opoteklo. Ni videl ničesar. Roke si je pritisnil na oči in skušal iz njih zbrisati bolečo, oljnatno črtno.

Courtney mu je zavpil, naj spet pograbl za krmilo. Dajal mu je navodila, kako naj ravna zdaj z letalom. Scott ni še vedno nič videl, toda poslušal je prijatelja in tako sta v poševni črti počasi padala. Courtney se je zdaj pa zdaj sklonil iz letala, da bi videl, kje sta. Videl je, da se jima zemlja vse nagleje in nagleje približuje.

Na njiju so zdaj začele regljati strojnice. Nista bila še iz nemškega območja. K sreči ju ni zdaj nič zadelo in sta mirno padala ter si želela samo, da bi jima Bog dal kako najti kos ravnega prostora in si tako rešiti življenje.

Zdaj je Courtney zagledal, da sta se tostran nemške črte. Videl je, kako se z vso naglico bližata pasu bodoče žice, ki je ločil Nemce od Angležev. V strahu je stisnil ustnice ter zaprosil:

»O Bog... če bi le srečno prišla čez žico...«

Samo še malo... in še malo... pa bosta čez...

Tedaj pa se je letalo že s strašnim treskom zapelo v bodočo žico. Courtneyja je bliskoma spreletela misel, kaj če je v žicah elektrika, in zazdelo se mu je, da že čuti okoli sebe požarne plamene.

Toda ni bilo nič. Letalo se je s hrustom prevrnilo, poskočilo, se prevrglo še enkrat in še enkrat, potem pa s trščem padlo vznak na zapuščen lik, ki so ga skopale krogle iz nemških topov.

Se nekaj trenutkov je bilo slišati lomljenje in prasketanje. Potem je vse utihnilo. Iz letala se je počasi kadilo... Videti je bilo, da je vsega konec in da sta dva nemirna, zbegana, izmučena človeka našla pod kupom kovinastih ostankov svoj kopoj.

Potem pa se je začelo nekaj gibati. Zdelo se je, kakor da na vsako stran podrtje bode izpod kupa črv. Nato je najprej na eni, potem pa na drugi strani letala zlezlo na dan nekaj črnega, brezličnega.

Prvo je bil Courtney. Počasi in previdno se je postavil na noge, se začel otipavati, potem pa zamahnil tri ali štirikrat z rokami kakor ptič, ki so mu razvezali peruti. Bil je rešen, bil je cel... Brž se je ogledal, kaj je s Scottom. Videl je, da tudi ta miga, samo ven ni mogel sam, tiščalo ga je za nogo ograda, da je z glavo navzdol visel iz letala ravno tam, kjer je letalo ležalo nad likom v zemlji. Če bi ju ne bila sreča vrgla ravno nad to luknjo, bi ga bilo pri padcu strlo kot črva.

Courtney mu je pomagal, da se je rešil iz te čudne in nič prijetne lege. Ko sta bila oba zunaj, sta najprej molče

gledala, kam je padlo letalo in oba videla, kaj bi bilo z njima, da ju ni vrglo ravno sem. Potem sta se spogledala, hkratu mahnila drug drugega po rami ter prasnila v smeh:

»No, pa sva se le srečno vrnila!«

Toda Scotta je smeh premagal. Odnehal so mu živci. Ni se mogel ustaviti. Krohotal se je bolesto — iz njegovega smeha se je režal prestani strah, trpljenje, napetost, groza poslednjih trenutkov, ko je bil prepričan, da ves slep in brez moči vodi letalo v smrt, ki je letala bliskoma proti njima...

Potem sta vsa umazana in okrvavljena, raztrgana in izmučena začela previdno lesti po zapuščenem strešnem jarku v ozadije, da bi prišla do svojih.

Če bi bila padla samo nekaj sežnjev bolj zadaj, bi ju ne bil nihče več rešil in nihče več videl...

V.

Med vsemi temi strašnimi in bliskovitimi prizori nad fronto pa je v ozadiju, na angleškem letališču, vladalo silno razburjenje. Poveljniki major Brand je naravnost besnel.

Kako sta se ta paglavca mogla držniti in leteti proti izrecni in jasni njeni govori prepovedi nad Nemce? Kdo jima je dovolil, kdo zapovedal? Gorje jima...

Brand je bil po mizi, da se je zdelo, da jo bo razkal. Naj se le vrne! To pot bosta doživela, kaj se pravi red in poslušnost!

Major je na zunaj besnel, v srcu pa se je bal, kaj bo s fantoma. Bila sta najboljša pilota na letališču. Zdaj sta šla pogobe — zaradi svoje predrznosti in trpne naglosti.